

УДК 78.071.1(477):7.03(477.8)

Цитування:

Кузнецова О. О. Рецепції Миколи Лисенка у візуальних артефактах митців Галичини. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. пр. 2022. Вип. 42. С. 111–117.

Kuznetsova O. (2022). Receptions of Mykola Lysenko in Visual Artefacts by Western Ukrainian Artists. *Mystetstvoznavchi zapysky*: zb. nauk. pr., 42, 111–117 [in Ukrainian].

Кузнецова Ольга Олександрівна,

магістерка, аспірантка

Навчально-наукового інституту

музичного мистецтва

Дрогобицького державного

педагогічного університету імені Івана Франка

<https://orcid.org/0000-0003-2494-2767>

olgaosadcha5@ukr.net

РЕЦЕПЦІЇ МИКОЛИ ЛИСЕНКА У ВІЗУАЛЬНИХ АРТЕФАКТАХ МИТЦІВ ГАЛИЧИНИ

Мета роботи – виявити й розкрити символіку артефактів малярів, скульпторів, різьбярів та інших митців Галичини, присвячених особі й здобуткам Миколи Лисенка. **Методологія дослідження:** історико-ретроспективний метод використано для віднайдення матеріалів і документів про існування артефактів, визначення хронології і мотивації їхньої появи; системно-аналітичний – для їхньої систематизації за видами візуальних мистецтв та аналітичних спостережень; міждисциплінарний – для висвітлення зв'язків між музикою та візуальними мистецтвами через утілення образів композитора їхніми представниками. **Наукова новизна** статті полягає в тому, що цю тематику розглянуто вперше. Творчість малярів регіону особливо активізувалася до відзначення 35-ліття діяльності Лисенка 1903 року та до 100-літнього ювілею митця в умовах німецької окупації Львова 1942 року. Розглянуто особливості зображень Лисенка І. Трушем, О. Куриласом та ін., їхню стилістику й символіку. Проблематика також торкається інших дарунків у художньо-візуальній формі, що згодом стали експонатами кімнати-музею Лисенка у Львівській консерваторії. **Висновки.** Візуальні артефакти вказують на пієтет до засновника національної композиторської школи, на його духовний вплив, що поширився не лише на музикантів, а й на представників образотворчого мистецтва. Галицькі митці – малярі, різьбарі, скульптори й архітектори, причетні до художньої лисенкіани, інспірувалися його світлим образом і цілеспрямованим служінням українській національній культурі. Більшість з них були уродженцями Галичини (І. Труш, О. Курилас, Я. Пстрак, М. Парашук, Ю. Панькевич), інші (М. Михалевич і С. Литвиненко) – певний час перебували й працювали у Львові. Ці артефакти стали свого роду маніфестаціями ідеалізації Митця-Патріота, його культуротворчої місії.

Ключові слова: композитор, живописець, скульптор, святкування, Галичина, портрет, погруддя.

Kuznetsova Olha, MSc, Graduate Student, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Institute of Music

Receptions of Mykola Lysenko in Visual Artefacts by Western Ukrainian Artists

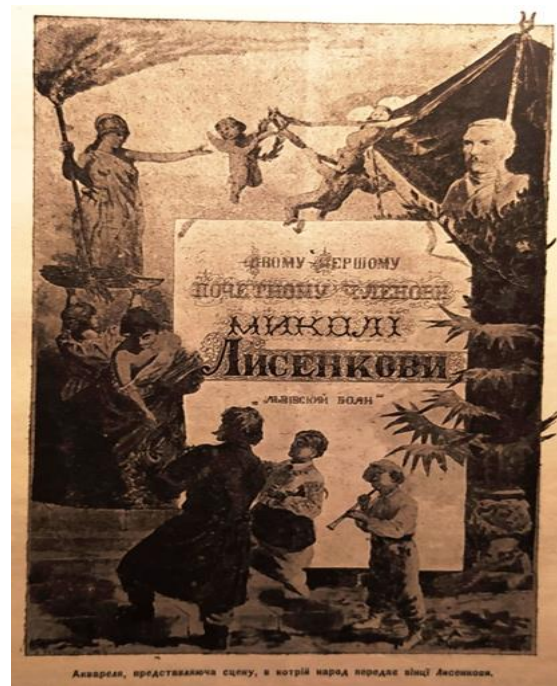
The purpose of the article is to discover and reveal the symbolism of the artefacts by painters, sculptors, carvers, and other artists of Galicia, dedicated to Mykola Lysenko's personality and achievements. **The research methodology.** The historical-retrospective method has been applied to find materials and documents about the existence of artefacts, determine the chronology and motivation for their appearance. The system-analytic method has enabled their systematisation by the types of visual arts and for analytical observations. The interdisciplinary method has been used to highlight the connections between music and visual arts through the embodiment of the composer's images by their representatives. **The scientific novelty** is that the topic is being considered for the first time. The Galician painters' creativity was especially intensified before the celebration of Mykola Lysenko's 35th work anniversary in 1903, and due to the composer's 100th anniversary gala during the German occupation of Lviv in 1942. The peculiarities of the images of Lysenko by Ivan Trush, Osyk Kurylas and others, their stylistics and symbolism are considered. The problem also affects other artistic and visual gifts, which later became exhibits in the Lysenko room-museum at the Lviv Conservatory. **Conclusions.** Visual artefacts indicate piety to the founder of the national school of composers, his spiritual influence, which was spread not only among the musicians, but also the visual arts' representatives. The Galician artists – painters, carvers, sculptors and architects, involved in artistic Lysenko Studies, were inspired by his bright image and purposeful service to the Ukrainian national culture. Most of them originated from Galicia (Ivan Trush, Osyk Kurylas, Yaroslav Pstrak, Mykhailo Parashchuk, Yulian Pankevych), others stayed and worked in Lviv for some time (Mykhailo Mykhalevych and Serhiy Lytvynenko). These artefacts became a kind of manifestation of the Artist-Patriot' idealisation, his culture-creative mission.

Key words: composer, painter, sculptor, celebration, Galicia, portrait, bust monument.

Актуальність теми дослідження. Постать і життєтворчість Миколи Лисенка стали унікальним явищем не лише в українському культуротворенні, а й у націєтворенні завдяки гідному подиву діапазону його невтомної праці на благо вітчизни, попри всі перешкоди царського режиму. Підтвердженням цього є величні вшанування Лисенка під час ювілейних урочистостей 1903 року в різних містах Наддніпрянщини, Галичини й Буковини, що не лише засвідчили цінування його заслуг, а й стали виявами всенародної любові. Галичани, зокрема, відзначилися також і 1942 року святкуванням його 100-літнього ювілею в обставинах німецької окупації Львова. Цим зумовлена велика тодішня популярність музичних творів композитора в регіоні, їхнє інтенсивне виконання, поширення і видання, що знаходило також резонанс в інших видах мистецтва. У нинішній ювілейний рік митця (180-ліття від дня народження та 110-ї річниці смерті), що припав на воєнний стан у нашій державі, вся його діяльність і творчість актуалізується з огляду на те, що вони були пронизані національною ідеєю.

Аналіз досліджень і публікацій. Згадані Лисенкові урочистості на Галичині неодноразово висвітлювали дослідники. Зокрема, це Д. Білавич [4], М. Бурбан [7] й ін., з останніх – Я. Горак [8] та К. Антонова [1]. Їхні публікації представляють детальний перебіг знаменних заходів, а саме: концертів, зустрічей тощо, найбільше впродовж кількох днів перебування Лисенка у Львові. Святкування 1942 року трохи рідше потрапляло в поле зору науковців. Та віддзеркалення великої поваги до Лисенка показові залученням широкого кола мистецьких сил, зокрема майстрів візуальних мистецтв. Сегмент його увіковічення в цих творах досі не виокремлено й не узагальнено. Тому метою дослідження є виявити й розкрити символіку артефактів малярів, скульпторів, різьбярів та інших митців Галичини, присвячених особі й здобуткам Миколи Лисенка.

Виклад основного матеріалу. Так само, як і галицькі поети (Б. Лепкий, С. Чарнецький, Л. Лопатинський, О. Луцький та ін.), західноукраїнські представники красних мистецтв вносили свою лепту до вшанування М. Лисенка. Ще перед приїздом 1903 року до Львова, на честь 50-ліття композитора 1892 року Василь Шкрібляк¹ (син різьбяря Юрія Шкрібляка²) виготовив мистецьку грамоту акварельними фарбами: «Свому Першому Почетному Членові Миколі Лисенкові "Львівський Боян"» (мал. 1). Нагорі,

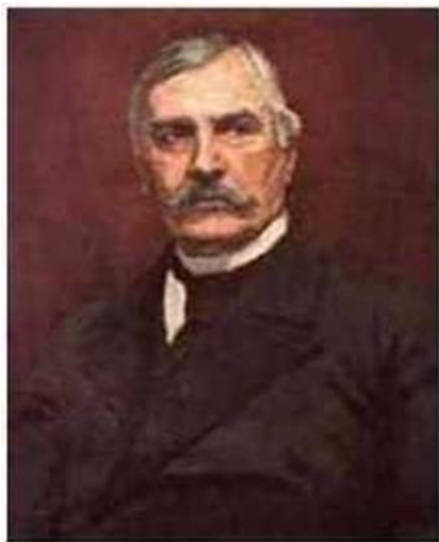

Мал. 1. Мистецька грамота, яку для М. Лисенка виготовив В. Шкрібляк

з її правого боку, під балдахіном було зображено бюст митця, з лівого боку богиню Мінерву (як богиню штуки). Вона наче вказувала геніям, щоб укрили вінцем голову ювіляра. Мінерві в той час подавала вінці інша богиня, беручи їх від представників народу – мужчини, дівчини й хлопця в національних строях. Прегарний задум дістав справжнє артистичне виготовлення. Обкладинку до грамоти робив професор Жаак³ [9, 3]. Спочатку виставлена для обсервації у львівського купця п. Бромільського грамота звертала на себе загальну увагу містян. Акварель під назвою «Апофеоз Лисенка» була вміщена в «Зорі» 1893 року. 1903 року у Львові Володимир Шухевич⁴ вручив грамоту Лисенкові на ювілейному вечорі товариства «Руська Бесіда», після виголошення своєї промови [2].

Іван Труш⁵ малював портрет Лисенка двічі (мал. 2). 1900 року видатний галицький живописець уперше приїхав до Києва. Реалізувати цю подорож допомогло Наукове товариство ім. Шевченка. Перед тим у Львові, за рекомендацією Івана Франка та з підтримкою Михайла Грушевського, НТШ замовило художникові галерею портретів культурно-громадських діячів та засновників Товариства Наддніпрянської України (Дмитра Пільчикова, Олександра Кониського, Михайла Жученка, Єлизавети Милорадович). Цей задум НТШ започаткувало 1898 року напередодні потрійного ювілею: 25-ліття діяльності НТШ, 25 років літературної праці І. Франка та 100-

річчя з часу появи друком «Енеїди» І. Котляревського (їхні портрети також створив І. Труш).

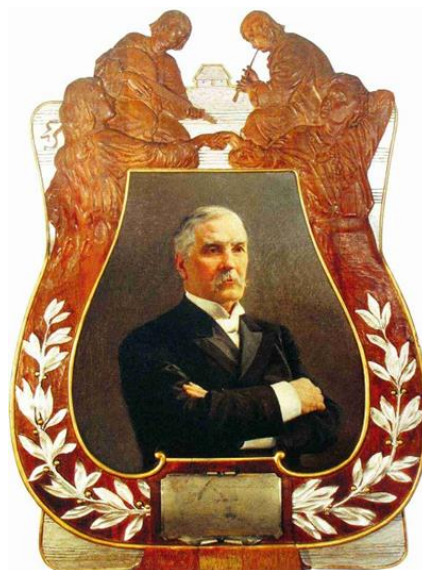

Мал. 2. Іван Труш. Портрет Миколи Лисенка. 1920 р.

Налагодивши в Києві тісні контакти з діячами української культури, зокрема письменниками й художниками, він познайомився і з М. Лисенком. Написав низку портретів: Лесі Українки, М. Лисенка, І. Нечуя-Левицького, П. Житецького [15, 30]. Другий портрет, точніше, другий варіант портрета Лисенка з'явився в 1920-х роках. «Порівняно з портретом 1900 року він дає більш художньо завершений образ. На темно-вишневому тлі особливо виразно вимальовується міцно посаджена голова зі сріблясто-сивим волоссям, енергійне натхненне обличчя; колорит портрета оживлений зеленавими тіннями» [15, 59]. Можна доповнити характеристику полотна мистецтвознавцем Я. Нановським ще кількома штрихами. Зображення сивочолого композитора на насиченому багряному тлі гармоніює з такого самого кольору краваткою і темно-сірим костюмом. Задумливо-зосереджений погляд спрямований вдалину, вираз обличчя суворий, у ньому відчувається твердість характеру. Це людина, яка пройшла нелегкий шлях, але залишається непохитною у своїх переконаннях. Маляреві вдалося правдиво передати високий етичний дух особи Лисенка, випромінюване ним душевне тепло й водночас його неповторний мистецький шарм.

Засноване І. Трушем «Товариство розвою українського мистецтва» в жовтні 1903 року задекларувало намір подарувати Лисенкові у Львові портрет роботи маляра Осипа Куриласа (мал. 3). На думку автора замітки «Портрет М. Лисенка», дар вельми вдалий та артистично

викінчений, «а красу его підносить оригінальна рама в формі великої ліри, окрашеної срібним, лавровим вінцем» [12, 3]. Дві дитячі постаті в українському одязі, з теорбаном і сопілкою нагорі рами, подають руки молодцю й дівчині внизу «на знак єдності України з австрійською Руссю»; золоте поле з синіми бороздами зображує немов степову перспективу, на межі якої видніє примітивна сільська хатка. На срібній таблиці – присвята від «Товариства розвою рускої штуки» для ювіляра й дата свята 7 / XII 1903. Портрет, виставлений на оглядини у «виставовім вікні торгівлі порцеляни К. Левицького при Марийській площі», справляв величаве враження, притягував «товпи публики» [12, 3]. Рама, теж авторська, склала одне художнє ціле з портретом, інкорпоруючи своєю символікою до патріотичного (кольори українського прапора, архетипи поля-степу й хати) та національно-суспільного (соборницькі народні прагнення) контекстів. Репродукцію цього артефакту – «ювілейне видання, артистично виготовлене», як анонсувала реклама в «Ділі» за березень 1904 року, можна було замовити в «Товаристві для розвою рускої штуки» на площі Ринок, 34 й отримати поштою.

Мал. 3. Осип Курилас. Портрет Миколи Лисенка. 1903 р.

Обрамлення лірою сприймається як утвердження образу композитора в ролі вічного символу національної музичної культури. Маляр увиразнив психологічний уклад персони митця вільним схрещенням рук, вишуканим одягом (зокрема білосніжний комірець і манжети), спокійним та врівноваженим виразом обличчя і проникливих очей. Ці образні риси свідчать про незламність характеру та впевненість у собі, а також не

тільки про родовите походження, а й про внутрішню шляхетність. Знаменно, що портрет роботи Куриласа під час похорону Лисенка 1912 року в Києві вмістили на зтягнутих чорною тканиною вікнах фое другого поверху театру М. Садовського, з вікон якого лунав «Марш Дорошенка». Репродукції цього портрета найчастіше супроводжували численні публікації про Лисенка в галицькій пресі перед його приїздом 1903 року й після нього.

Як відомо, тоді у Львові Лисенко отримав цінні мистецькі подарунки від закордонних поціновувачів: надіслані С. Крушельницькою з Італії бюсти Бетховена й Белліні «пречудної мистецької різьби з карарийського мармору», срібний лавровий вінок з Праги – від професора Пулюя і його родини, срібну посудину з прегарною різьбою великої артистичної вартості від українсько-руської громади в Празі [13, 2].

Крім цього, справжніми «артистичними бісерами» були названі кореспондентом «Руслана» кілька вітальних адрес Лисенкові, які виготовили співвітчизники. Серед них найкращі були виставлені після урочистої Академії 7 грудня на спеціальному, накритому килимом столі: від «Руської Бесіди» в гуцульському стилі, стрийська адреса, «оправлена в зрубне полотно, а в середині стильово виписана старославянським письмом і прикрасами з акварельним видом Стрия», «буковинська адреса, оправлена в сафіяні, тернопільська в синій плюш, з прегарним окутем, виконана в робітні Спожарського» та ін. [18, 1]. Адреса від «Снятинського Бояна» (в плюшевій синьо-жовтій обкладинці з монограмою ювіляра на золотій блясі) була доповнена вільним віршем (верлібром) о. Филімона Огоновського, голови товариства [18, 3].

По поверненні до Києва в листі до В. Шухевича, уривок якого було подано в «Ділі», Лисенко висловив подяку всім «дорогим Землякам» і товариствам, які спричинилися до святкувань, а також окремо за принесені «дорогоцінні дари», що будуть представляти «немов народний музей» і пригадувати «милі хвили, перебути на дорогій галицькій землі» [14, 2].

Редактор коломийського тижневика «Поступ», літератор і громадський діяч Ярослав Веселовський (1881–1917) під псевдонімом Олег Сатир зазначив про піднесення ювілярові в Коломиї 9 грудня 1903 року фотографії хору із села Балинець, обгорненої адресою кисти коломийського й львівського маляра Ярослава Пстрака⁶ й

перев'язаної чудовим герданом, та гуцульського «гопірця» [17, 1]. Портрет М. Лисенка цього самого автора прикрасив залу, де тоді відбувся бенкет на його честь [17, 2].

До столітнього ювілею М. Лисенка його портрет намалював художник Михайло Михалевич⁷, який тоді перебував у Львові й працював в Інституті народної творчості (мал. 4). Робота була виставлена на сцені Оперного театру під час святкувань (кінець липня – початок серпня 1942 року), зокрема упродовж концертних виступів на Краєвому конкурсі хорів.

Мал. 4. М. Михалевич. Портрет Миколи Лисенка. 1942 р.

Не лише художники (професійні й народні) надихалися образом Лисенка у своїх творах, а й архітектори та скульптори. Важливою подією в житті Стрия та його мешканців стало відкриття Народного дому 1 січня 1901 року. Велика заслуга в цьому належала Євгенові Олесницькому – відомому адвокату й громадському діячеві, послові віденського парламенту. Будівля (творіння львівського архітектора, професора Івана Левинського) була особливою: за словами Олесницького, «на фасаді в спеціальних нішах дому вміщено наших перших героїв духа. Це могуче слово Тараса Шевченка, Івана Котляревського, Маркіяна Шашкевича, Миколи Устияновича, Юрія Федьковича. Це голосна пісня Миколи Лисенка витає над цим домом. Зі словами цих діячів, з їх піснею ми підемо сміло назустріч новому століттю» [6, 52]. Горельєф Лисенка на фронтоні Народного дому – промовистий доказ пошани стриян до композитора-громадянина та до його багатогранної творчої діяльності для культурного поступу українців (мал. 5).

Мал. 5. Горельєф М. Лисенка на фронтоні Народного дому в м. Стрий

Подію зустрічі з Лисенком 1903 року в Тернополі увічнено меморіальною дошкою роботи сучасного митця Дмитра Стецька⁸ (мал. 6) [5].

Мал. 6. Меморіальна дошка роботи Д. Стецька

Як зазначила З. Штундер, 1913 року до Києва приїхав із Мюнхена скульптор Михайло Паращук⁹, щоб зібрати матеріал для погрудь Шевченка й Лисенка, що мали бути поміщені у великому залі Музичного інституту ім. Лисенка у Львові, який тоді будувався [19, 234]. У замітці зі львівського «Нового слова» (за липень 1914 р.) ці артефакти названі артистичними

Мал. 7. Юліан Панькевич. Обкладинка до кантати «Іван Гус»

горельєфами, що прикрашатимуть великий зал – «святиню музики, науки і штуки» [19, 249]. 16 червня 1916 року спеціально споруджений будинок Музичного товариства імені Миколи Лисенка (де розмістився також Вищий музичний інститут) був урочисто відкритий.

Погруддя Лисенка скульптора Сергія Литвиненка¹⁰ було виготовлене у Львові 1941 року й презентоване 1942-го на виставці до 100-ліття композитора в її першому залі. Воно також красувалося на сцені Оперного театру під час урочистої академії і концерту до цієї дати [8, 70]. Сам скульптор став членом «виставкової» секції організаційного комітету святкування, головою якого був В. Барвінський. Піаністка Галина Левицька зауважила погруддя ювіляра «роботи С. Литвиненка серед повені зелені й квітів в гарному оформленні наших мистців, зокрема молодого Яблонського, декоратора цілої виставки» [11, 51].

В іншому описі виставки також зафіксовані ці візуальні артефакти: «Стіни кімнат прикрашені мистецькими плястичними декораціями роботи арт. Анатолія Яблонського. Ліворуч (у першій кімнаті) на подіумі, прикрашеній живими квітами, вишиваними рушниками та килимами, видніє великий бюст М. Лисенка, твір різьбара С. Литвиненка. Крім того, на стіні біля входу до другої кімнати – портрет композитора пензля Івана Труша» [3]. К. Антонова констатувала, що експонати тої виставки – «нотні видання творів Лисенка, портрети, присвячені композитору книжкові видання, газетні статті та інше» – зберігалися у Львівській консерваторії, у Кабінеті-музеї Лисенка. Повертаючись після закінчення війни зі Львова до Києва, Остап Миколайович Лисенко забрав із собою всі експонати та 1947 року організував кімнату-музей батька при Київській консерваторії [1, 189].

До малярської лисенкіани галичани можна також віднести виконання визначним галицьким живописцем й ілюстратором Юліаном Панькевичем¹¹ 1887 року кольорової обкладинки кантати М. Лисенка «Іван Гус» на слова поеми «Єретик» Тараса Шевченка (мал. 7). Відбиток цієї ілюстрації та її характеристику дав фольклорист Олександр Дей [10, 159]. Я. Нановський описав цю композицію як блискуче втілення художнього задуму кантати – передати глибокий зміст діяльності чеського мислителя, який виступав проти інквізиції і феодальної сваволі, за що був страчений. Для цього художник використав, побіч палаючої центральної постаті Яна Гуса, алегоричні жіночі образи освіти й жертвності, а також зображення вужа – символу мудрості

[16, 18]. Як відомо, кантата побачила світ у Львові 1888 року накладом і коштом Костя Паньківського¹², оскільки в Києві її публікація була неможливою.

Висновки. Ювілейні урочистості, відзначені в Галичині в 1903 та 1942 роках, а також пошана до Лисенка, виражена в розмаїтих дарунках до днів народження за його життя демонструють щирю любов українців до композитора і їхнє прагнення до культурного зростання. Галицькі митці – малярі, різьбярі, скульптори й архітектори, причетні до художньої лисенкіани, інспірувалися його світлим образом і цілеспрямованим служінням українській національній культурі. Більшість із них були уродженцями Галичини (І. Труш, О. Курилас, Я. Пстрак, М. Паращук), інші (М. Михалевич і С. Литвиненко) – певний час перебували й працювали у Львові; подарунок від гуцульського різьбярка – заслуга В. Шухевича. Окремим різновидом причетності до увічнення класика української музики стало створення обкладинки малярем Ю. Панькевичем до нотного видання його твору у Львові. Духовний вплив композитора, фольклориста, диригента й громадського діяча позначився на стилістиці й символіці артефактів, у яких передовсім наголошено на шляхетності виразу його достойного обличчя та на національних інтенціях творчості. Ці артефакти стали свого роду маніфестаціями ідеалізації Митця-Патріота, його культуротворчої місії.

Примітки

¹ Василь Шкрібляк (1856–1928) – гуцульський тесля, токар і різьбяр, один із засновників Вишницької школи столярства.

² Юрій Шкрібляк (1823–1885) – гуцульський майстер плаского орнаментального різьблення по дереву, родоначальник родини різьбярів.

³ Тодішній викладач львівської промислової школи.

⁴ Володимир Шухевич (1849–1915) – етнограф, громадський і культурний діяч, автор фундаментальної праці «Гуцульщина».

⁵ Іван Труш (1869–1941) – видатний український художник-імпресіоніст, портретист і пейзажист.

⁶ Ярослав Пстрак (1878–1916) – український живописець і графік, народився на Прикарпатті, помер у Харкові.

⁷ Михайло Михалевич (1906–1984) – художник-графік, іконописець, декоратор, громадсько-політичний діяч, член ОУН, родом із Києва. Переслідуваний радянською владою, виїхав до Карпатської України, Галичини; з 1944 року проживав у Німеччині, потім – у США.

⁸ Дмитро Стецько (народився в Полонному, зараз Польща, 1943 року; помер 2017 року в Тернополі) – художник, скульптор, графік, автор меморіальних таблиць М. Лисенкові, Р. Купчинському та ін.

⁹ Михайло Паращук (1878–1963, народився в Варваринцях на території нинішньої Тернопільської області, помер і похований у Болгарії) – український і болгарський архітектор, скульптор, громадський діяч; брав участь у створенні пам'ятника Адамові Міцкевичу у Львові.

¹⁰ Сергій Литвиненко (1899–1965) родом із Пирятина, після навчання в Кракові та Парижі з 1930 року працював у Львові до еміграції в США.

¹¹ Юліан Панкевич (1863–1933, народився в Усті-Зеленому, на території нинішньої Тернопільської області, помер у Харкові) – визначний український художник, літератор, громадський діяч.

¹² Кость Паньківський (1855–1915) – український галицький економіст, адвокат, видавець, член НТШ.

Література

1. Антонова К. Відзначення ювілеїв М. Лисенка в Україні в історико-культурологічній ретроспективі: віддзеркалення діяльності Меморіального музею М. Лисенка. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2015. Вип. 21. Т. 2. С. 187–193.

2. Арсенич П. Етнографічна і культурна діяльність В. Шухевича. URL: <https://nte.etnolog.org.ua/uploads/2004/3/publications/15.pdf> (дата звернення: 30.05.2022).

3. БЕН. Вистава Лисенківських пам'яток у Львові. З приводу 100-ліття уродин великого композитора. *Краківські вісті*. 1942. 1 травня. URL: <https://zbruc.eu/node/65478> (дата звернення: 30.05.2022).

4. Білавич Д. Львівська газета «Діло» про 35-річний ювілей творчої діяльності М. В. Лисенка. *Українське музикознавство*. Київ, 1992. Вип. 27. С. 54–61.

5. Бойцун Л. Тернопіль у плінні літ : історико-краєзнавчі замальовки. Тернопіль : Джура, 2003. 391 с.

6. Бородавка Ю. В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля. Хвилі Стрия / упоряд. і заг. ред. В. Романюка. Стрий : Щедрик, 1995. С. 51–57.

7. Бурбан М. Лисенко і Галичина: Перший Красвий Конкурс хорів Галичини. Фестиваль Лисенка у Львові : тези доп. наук.-теорет. конф., присв. 150-річчю від дня народж. М. Лисенка (Львів, 02–04 берез. 1992 р.). Львів, 1992. С. 60–61.

8. Горак Я. Василь Барвінський і львівські святкування столітнього ювілею Миколи Лисенка 1942 року. *Молодь і ринок*. 2009. № 3 (50). С. 69–75.

9. Грамота для Миколи Лисенка. *Діло*. 1892. 3 (15) грудня. Ч. 273. С. 3.

10. Дей О. Книга і друкарство на Україні. Київ, 1964.

11. Левицька Г. Життя мистця і людини (Лисенківська виставка з 26.04. до 15.05.1942). *Піаністка та педагог Галина Левицька* : матеріали обл. конф. викл. фортеп. відділів муз. учил. та мист. шкіл, присв. пам'яті Г. Левицької / ред.-упоряд.

Т. П. Воробкевич (Львів, 06 жовт. 2004 р.). Львів, 2012. С. 51–52.

12. Лисенкове торжество у Львові: Академія. Концерт. Справозданє нашого фахового рецензента. Діло. 1903. 25 падолиста (8 груд.). Ч. 266. С. 1–3.

13. Лисенкове торжество у Львові. Діло. 1903. 27 падолиста (10 груд.). Ч. 268. С. 1–3.

14. Микола Лисенко надіслав... Діло. 1903. 8 (21) груд. Ч. 276. С. 2.

15. Нановський Я. Іван Труш. Київ : Мистецтво, 1967. 88 с.

16. Нановський Я. Юліан Панькевич: нарис про життя і творчість. Київ : Мистецтво, 1986. 80 с.

17. Олег Сатир [Весоловський Я.]. Гостина М. Лисенка в столиці Покутя. Поступ. Коломия, 1903. 5 (18) груд. Ч. 49. С. 1–3.

18. Сьвято української пісні. Руслан. 1903. 26 падолиста (9 груд.). Ч. 267. С. 1–3.

19. Штундер З. Станіслав Людкевич. Життя і творчість : у 2-х т. Жовква : Місіонер, 2009. Т. 2: (1939–1979). 360 с.

References

1. Antonova, K. (2015). Celebrating the anniversaries of M. Lysenko in Ukraine in a historical and cultural retrospective: reflecting the activities of the M. Lysenko Memorial Museum. *Ukrainian culture: past, present, ways of development*, 21 (2), 187–193 [in Ukrainian].

2. Arsenych, P. (2022). Ethnographic and cultural activity of V. Shukhevich. Retrieved from: <https://nte.etnolog.org.ua/uploads/2004/3/publications/15.pdf> [in Ukrainian].

3. BEN. (1942, May 1). Exhibition of Lysenko monuments in Lviv. On the occasion of the 100th anniversary of the birth of the great composer. *Krakow news*. Retrieved from: <https://zbruc.eu/node/65478> [in Ukrainian].

4. Bilavich, D. (1992). Lviv newspaper "Dilo" about the 35th anniversary of M. V. Lysenko's creative activity. *Ukrainian musicology*, 27, 54–61 [in Ukrainian].

5. Boitsun, L. (2003). Ternopil over the years: historical and local history sketches. Ternopil: Jura [in Ukrainian].

6. Borodavka, Yu. (1995). V svoii khati, svoia y pravda, i syla, i volia. *Khvyli Stryia* [In his house, his

own truth and strength and will. *Waves of Stryi*] V. Romaniuk (Ed.). Stryi: Shchedryk [in Ukrainian].

7. Burban, M. (1992). Lysenko and Galicia: First Regional Competition of choirs of Galicia. *Lysenko Festival in Lviv: Abstracts of Papers of the Scientific and Theoretical Conference dedicated to the 150th anniversary of the birth of M. Lysenko*. Lviv, 60–61 [in Ukrainian].

8. Horak, Y. (2009). Vasyl Barvinskyi and Lviv celebrations of Mykola Lysenko's centenary in 1942. *Youth and the market*, 3 (50), 69–75 [in Ukrainian].

9. Certificate for Mykola Lysenko. (1892, December 3). *Dilo*, 273, 3 [in Ukrainian].

10. Day, O. (1964). *Book and printing in Ukraine*. Kyiv [in Ukrainian].

11. Levytska, G. (2012). The life of an artist and a person (Lysenko exhibition from April 26 to May 15, 1942). T. Vorobkevich (Ed.), *Pianist and teacher Halyna Levytska: Proceedings from the Regional Conference for the Teachers of Piano Faculties of Music Schools and Art Schools in memory of Galina Lewicka*. Lviv, 51–52 [in Ukrainian].

12. Lysenko's celebration in Lviv: Academy. Concert. (1903, November 25). *Dilo*, 266, 1–3 [in Ukrainian].

13. Lysenko's celebration in Lviv. (1903, November 27). *Dilo*, 268, 1–3 [in Ukrainian].

14. Mykola Lysenko sent. (1903, December 8). *Dilo*, 276, 2 [in Ukrainian].

15. Nanovskyi, Ya. (1967). *Ivan Trush*. Kyiv: Art [in Ukrainian].

16. Nanovskyi, Ya. *Yulian Pankevich: essay on life and creativity*. (1986). Kyiv: Art [in Ukrainian].

17. Oleg Satyr [Vesolovsky, Ya.]. (1903, December 5). Visitation of M. Lysenko in the capital of Pokuty. *Postup. Kolomyia*, 49, 1–3 [in Ukrainian].

18. Holiday of Ukrainian song. (1903, November 25). *Ruslan*, 267, 1–3 [in Ukrainian].

19. Shtunder, Z. (2009). *Stanislav Lyudkevych. Life and work. Vol. 2: (1939–1979)*. Zhovkva: Missioner [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 10.10.2022
Отримано після доопрацювання 11.11.2022
Прийнято до друку 21.11.2022*